

*Класика е това, което на всеки
му се иска да е прочел, но никой
няма желание да чете!*

Марк Твен

ЛЮБИМИ РОДНИ РАЗКАЗИ

Петко Славейков
Любен Каравелов
Иван Вазов
Елин Пелин
Петко Тодоров
Йордан Йовков
Георги Райчев

РУСКИ КНИГИ НА БЪЛГАРСКИ ЕЗИК

ЛЮБИМИ РОДНИ РАЗКАЗИ

Автори: Петко Славейков, Любен Каравелов,
Иван Вазов, Елин Пелин, Петко Тодоров,
Йордан Йовков, Георги Райчев; 224 стр.

Сборникът „Любими родни разкази“ включва произведенията на едни от най-известните и обичани български писатели, чието перо остава вечна следа във времето. Някои от тях освен писатели са и журналисти, енциклопедисти, национални герои. Чрез разказите им можем да видим живота на българското общество, стремежите му, да разберем вълненията на хората, добродетелите и греховете им.

В цикъла „Драски и шарки“ Вазов изобличава нравствените деформации в социалното и битовото ежедневие на следосвобожденска България. Сборникът на Елин Пелин „Под манастирската лоза“ пък е весела и мъдра книга, изпълнена с философски смисъл и символика. „Старопланински легенди“ на Йовков са разкази за страстта, смъртта, изкуплението на греховете, а обединителната нишка в тях са любовта и красотата.

Разказите на Георги Райчев са израз на негови лични преживявания, провокирани от действителни случки. В тях той използва своите наблюдения, за да направи удивително точни анализи на бита и на картините от селския живот.

**За поръчки на книги от сайта
www.paritetbg.com – 20% отстъпка!**

*©Предпечатна подготовка Паритет ООД
Всички права са защитени. Никаква част от тази книга
не може да бъде възпроизведена в каквато и да е форма
без писменото разрешение на притежателя
на авторските права.*

ISBN 978-619-153-374-9

ТЪРСЕТЕ В „КОЛЕКЦИЯ КЛАСИКА“

1. Истории от американски писатели – М. Твен, Ф. Брет Харт, Б. Томпсън-Ситън, О. Хенри, Дж. Лондон
2. Разкази от английски писатели – О. Уайлд, Дж. К. Джеръм, А. Конан Дойл, Р. Киплинг, Х. Х. Мънро (Саки)
3. Франсис Брет Харт. Двама американци и други разкази
4. Руски народни приказки
5. Разкази от руски писатели - А. Пушкин, Ив. Тургенев, А. Чехов, А. Куприн, Ив. Бунин, М. Булгаков, А. Платонов.
6. Андрей Платонов. Разкази
7. Ги дьо Мопасан. Господин Паран и други разкази
8. Джеръм К. Джеръм. Трогателна история. Разкази и есета
9. Артър Конан Дойл. Да стигнеш навреме. Разкази
10. Едгар Алън По. Страшни разкази
11. Кратки разкази от цял свят
12. Марк Твен. Невероятни истории. Разкази
13. Приказки – П. Бажов, Н. Лесков, В. Гаршин, Д. Мамин Сибиряк, Братя Грим, Х. К. Андерсен, О. Уайлд, Г. Райчев, Е. Пелин
14. Джек Лондон. Властелинът на Магиите. Разкази

15. Бърнард Шоу. Пигмалион и шест разказа
16. Повести – А. Толстой, А. Платонов
17. Петлето и други повести – Алексей Толстой
18. Съветски разкази от началото на XX век – М. Горки, Ал. Куприн, В. Шишков, Ал. Грин, Ал. Толстой, Вл. Булгаков, А. Платонов
19. Разкази за деца и родители – Л. Толстой, Н. Лухманова, Д. Мамин Сибиряк, Ал. Серафимович, Вл. Дуров, Ал. Куприн, Л. Чарская, Ал. Толстой
20. Смешни разкази от близо и далеч – М. Твен, О. Хенри, Р. Бенчли, А. К. Дойл, Дж. К. Джеръм, Ч. Левър, Х. Х. Мънро (Саки), С. Чорни, А. Аверченко, А. Чехов

СЪДЪРЖАНИЕ

Петко Славейков (1827 - 1895)

МАЙКА МИ 7

Любен Каравелов (1834 - 1879)

ГАЙДУНИЧКА 23

СТОЯН 41

Иван Вазов (1850 - 1921)

От сборника „Драски и шарки“

ОБИКНОВЕНА ИСТОРИЯ 67

ЕДНА ИЗГУБЕНА ВЕЧЕР 79

Елин Пелин (1877 - 1949)

От сборника „Под манастирската лоза“

ОЧИТЕ НА СВЕТИ СПИРИДОН 87

ПРОРОК 95

ИЗПОВЕД 105

Петко Тодоров (1879 - 1916)

ДЯДО МАТЕЯ 115

РЪКА 125

ОВЧАРИ 135

Йордан Йовков (1880 - 1937)

От сборника „Старопланински легенди“

КОШУТА	145
ПРЕЗ ЧУМАВОТО	157
БОЖУРА	173

Георги Райчев (1882 - 1974)

ПЪСТРАТА БРОЕНИЦА	191
БЕЖАНКА	207
ПРОСЕКИНЯ	215

ПЕТКО СЛАВЕЙКОВ

МАЙКА МИ

Баща ми твърде не обичаше да говори за нея и особено пред мащехата ми. Тя от своя страна тоже нищо не говореше за нея пред нас, разбира се, и двамата от деликатец уважителен, макар че нямаха никакви познания по книжевните христоитии. При всичко това аз, като порастох, можах да подслушам от тях някои разговори за майка си и да ги впечатам в ума си. Тя била от селото Вишевград. Останала рано сираче от баща. Майка ѝ се оженила изпосле в Михалци, та затуй тя дошла в Търново, та пристанала ратайкиня. Седяла ли е на друго място и да е седяла, аз нищо не помня, но на последне време седяла у Танаса, Лавдата прекоросван (за когото по-подир ще кажа нещо), който на онова време държал ратайкини като храненици и ги женел. У него като седяла тя, вече мома, и баща ми по онова време ерген – казанджия, свободен и природно жив и зачеклица, обичал да се закача с момите. Де е бил ходил веднъж и като се връщал, срещнал майка ми с кръга на рамо; носела пити на фурната да се пекат. Научен да се закача с момите, той не се стърпял да закачи и нея и какво

да ѝ направи – отлага си калпака, та го удря пред краката ѝ на улицата да тупне и повиква: „Куку, Доне!“ . Това го направил той нарочно да я уплаши и, разумява се, и да чуј от нея обикновените сръдни, глъчки, клетви като от другите момичета, в което се е заключавало по онова време задирането. Но колко останал смаян, казваше той, като наместо това чува от нея леко едно и деликатно погаждане с тези думи:

– Рачо, Рачо, Господ добър ум да ти даде! А че засрами се бре, яли свършен ерген си станал, пък още като дете ходиш, та лудуваш.

Това деяние подействало на него като на Савла видението, като отивал в Дамаск – той отведнъж се образумил.

Отишел си на дягена и цяла ноц, според казането му, не заспал от мисъл. „Какво тербехлия момиче! Толкоз моми съм видял и съм се закачал и ни от една не съм чул таквиз разумни думи, ами една ще хване да се сърди, да вика, да кълне, друга ще се присмива или ще се зевзеклендисва, ще се уяда или ще се спре пък тя да се закача с други някои думи.“

– Таз ноц – казваше той – мойта съдба се реши. Ако ще търся жена, такваз жена да взема, да ме научи на ум и да не ми се кара за нищо и за никакво.

Така съгледал той, харесал и пратил да иска майка ми. Види се, баща ми не мислил отрано да се жени тъй скоро и нищо нямал приготвено – ни къщя, ни дикис, ни сермия, ни пари за сватба. Той се срамувал от най-напред даже да я поиска, но осмелил се най-напред ней да предложи и да я попита взе ли ще го, ако би проводил да я иска. Нейните забележки умни, свестни и промисливи думи и наедно с тях неотказването ѝ да го вземе още повече обвражили баща ми и той направил всичко, както тя го поучила – пратил да я иска и дали му я. Оженил се на 1821.

От подробностите за по-нататъшния им живот нищо не зная, но пак от негово разказване съм запомнил, че те работили и двамата и полетка-лека си сбирали покъщнина, колкото можели, и гледали да се сдобият с една къщица. Но настават усилни години. Пред наступащата война между Турция и Русия на 1828 казанджиклъкът дошел в застой; търговците не можели да ходят по къра, не идели да купуват стока, масторята казанджии не работели да изкарват стока, че нямало кому да я продават. Войната се започнала, времената били размирни, казанджиклъкът съвсем запрял. Масторите разпуснали калфи и чираци. Баща ми останал без работа; какво да прави той с жена и три деца и

четвърто на път, като нямал от днес за утре! Той се чудел какво да прави, ходел, обикалял и не се доумявал какво да захване. Ходел при девера си Мочеолу и там надувал закланите овци и той му давал кога дроб, кога крака, кога глава, та си сблажавал къщата, а майка ми предяла, тъчала на комшийките си за ока брашно, та вносяла в къща да нахранят себе си и гладните си деца. Една вечер той си дошел без нищо отвън и тя, оттук да заеме, оттам да заеме, върнала се празна. Замръкнали гладни децата, захленцали за хляб. Баща ми се захлупил на една страна и взел да плаче; какво ще си прави той, като занаятът не върви, а децата искат хляб. Майка ми се усетила за малко леща, що имало от някога си останала в една кратунка, склала огъня да я тури да ври, прибрала децата около си, та ги залъгала да уври лещата, че ще ядат, доде заспали те. Турнала ги на местата им. Тогаз се обръща към баща ми, като го мислила, че и той заспал, но колко останала зачудена, като го раздигнала и видяла, че той плакал и плаче.

– Боже, боже, а бе, Рачо, ти си чуден бре, а че защо си седнал, та плачеш като жена!

– А бе, Донке, мога ли да не плача, друго и друго, ами хляб де ще им вземем. Що се изпомолих на мастора барем един юзлук да ми даде за

хляб да им взема за този вечер. Не ми прие молбата, хем не ми е и доплатил... Какво ще правим ний с тези дечица... друго и друго, ами хляб де ще им вземем? Те ще умрат гладни...

– Няма да умрат, доде сме живи ний. Ний сме здрави, ръце имаме, а хорската работа не се е свършила и няма да се свърши; да търсим, да намерим работа.

– А че де ще я търсим и как ще я намерим, а то аз ще работя, за двама ще работя и за трима ще работя, сал да не останат децата ми гладни, ами де я работата?

– Утре ще намерим работа. Сега да се помъчим да заспим, че жив е господ за утре.

– На сутринта аз още спях, тя станала в тъмни зори и излязла. Събудих се – казваше баща ми, – прозорците що взели да побеляват. Чух, пътната врата хлопна, влезе някой. Станах, децата спят още, жената я няма. Доде си поотрия очите да видя добре, бутна се къщната врата и жената влезе. Сложи до собата едни дисаги и две топоришки.

– Стани, Рачо, та се умий и се прекръсти. Аз ще ида отгатък да заръчам на тянка Миховица да нагледва днес децата. Ще оставя хлебец да им подава днес, кое водица, пък ний ще идем да копайме.

– Какво ще копайме?

– Имане – каза усмихнато и излезе пак.

Аз станах, умих се и доде се прекръстя, жената се върна с комшийката Миховица. Бръкна в дисагите, извади два самуна, пречупи един през полвен, та върна полвината в дисагите, а другия самун и половина тури на едно по-затулно място вкъщи, дето да го знае комшийката, показа и де е гърнето с лещата.

– Ще заключиш вратата подире ни, тянка Миховица, и днес няма да пушаш децата навън. – Наведе се, взе дисагите. – Вземи ти топоришките – каза на мене – и върви подире ми.

Аз взех топоришките и мълком излязох подире ѝ. Изток беше се зачервил, като тръгнахме, и слънцето беше се вече подало, когато ний влязохме в лозата на Пишмана. Май с жена, нито се обърна назад да погледне барем или да се запре нейде. Спряхме се чак на лозето на баша Танаса Лавдата. И аз мълчешката вървах подире, като усещах надмощието, което имаше ми над мене в този час със своята решителност. През това време аз не мислех за нищо друго освен за децата си как да не останат гладни и като видях, че тя намери хляб и за тях, и за нази, готов бях да работя с нея и за нея, та ако ще би и душата си да изработя. Тя се не запря да си почива, ами сложи

дисагите, извади железата на мотиките, подаде едното на мене с едната топоришка и взе да набива мотиката. Същото направих и аз. Но съгледвах, че тя бе дала на мене по-малката мотика, а за себе си бе задържала по-голямата.

– Дай мене – рекох – оназ мотика, пък ти вземи тази – защото ми идеше срамота някак аз, мъж, да копая с по-малката, сиреч с по-леката, мотика.

– Утре ще ти я дам – каза, – а днес аз ще копая с нея, ти не си копал може би от малък и по-тежката мотика ще ти се види много тежка. Днес копай ти с леката, а че от утре ще се разменяваме с мотиките. Ако не си копал лозе, гледай мене; то не е някоя мъка, като разкопаем някои и други чукани, и ти ще се научиш.

Захванахме да копаем. Тя напред да ме води, аз да не остана подире и да я настигна уж, не виждахме как отиваме на онзи край. Слънцето беше отскочило колкото две копрали, като изкарахме по десетина-двадесет реда.

– Да похапнем – каза – сега малко – и отиде в лозето, та намери нейде огромна стомна заровена.

Отиде на герена, наля вода. Върна се, взе дисагите, извади от тях два самуна, 4 – 5 глави червен лук. Постла дисагите, пристла една бяла

кърпа, развърза едно парцалче със сол и червен пипер – заядохме и ядохме почти мълчешката. Не помня друг път да съм ял толкова сладко. Станахме пак да закопайме.

– Рачо – каза, – ти си песнопоец, сега ще ми попееш, аз ще ти пригласям излечка. Кат се поумориш, аз ще ти прикажа някоя приказка.

Копяхме, пяхме, приказвахме и не усетихме как мръкна и кога сме скопали комахай полвината лозе.

Вечерта си отидохме, децата ни се радваха, ний ги милвахме.

*

Един съботен ден през ноемврия майка ми с една от комшийките си ходила на черква чак на „Свети Костадин“ долу, защото тя била тогаз най-близката църква и по-нагоре от нея други нямало. Когато се връщали в улицата тамо (дето сега е „Св. Никола“, щом излезеш по-горе от стръмното и излезеш на по-разложната улица), срещат ги двама делибашии. Двете жени били и двете навременни и да раждат наскоро, но другарката на майка ми белким по-навременна била и по-коремчеста, за което и вървяла някак по-изпъчено. Това се зловидяло на едното от делибашиите.